

Krukan

En film om solidaritet och vänskap runt en sprucken kruka i en byskola. Och byborna frågar: Skall skolan syssla med utbildning eller tränga in i verkligheten?

Åldersrekommendation:
Åk 6 / Högstadiet

En filmhandledning av
Niklas Dahlström

Krukan är en film om solidaritet och vänskap, men också om småskurighet, egoism och bevakande av positioner.

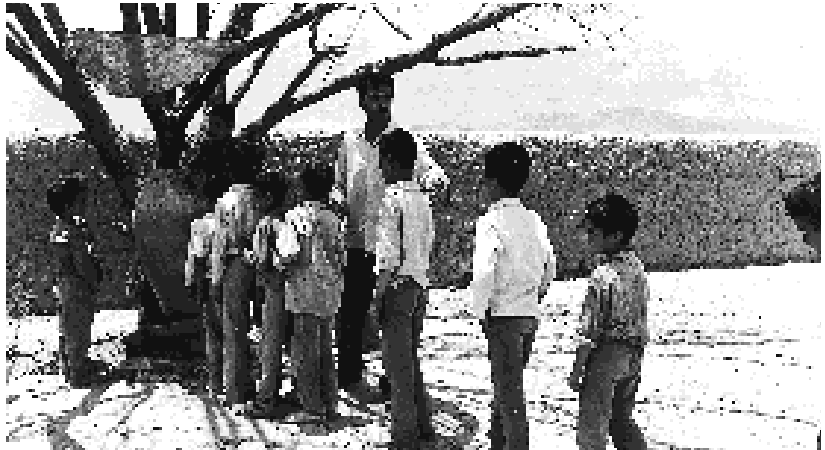
Filmen är full av vardagskonflikter som engagerar och berör. Trots både geografiskt och socialt avstånd till den svenska skolan finner man många paralleller. Den svenska skolan har en del att lära av den metodik och pedagogik som presenteras i *Krukan*. Men filmen är helt befriad från den typ av dramaturgiskt betingade konflikter som kännetecknar amerikansk film.

En ökenby i Iran

Filmen utspelar sig i en ökenby i centrala Iran 1967. På en skolgård står en stor kruka fylld med vatten, från vilken eleverna släcker törsten. Det kivas och bråkas runt krukans, för alla vill dricka och alla vill komma först. Bestörtningen blir stor när en av eleverna ser att krukans är sprucken.

Läraren, som är nyinflyttad till byn, försöker lösa problemet genom att hitta en skyldig. Han inser dock att krukans helt enkelt spruckit av sig själv, då temperaturskillnaden mellan dag och natt är stor. Eftersom det är livsviktigt för barnen att få vatten under dagen, återstår problemet: Hur skall man laga krukans?

Barnen i skolan föreslår att pappan till en av eleverna kan laga kru-

Eleverna får köa på rasten för att läska sig med vattnet i krukans - som snart visar sig vara sprucken.

kan, men när läraren frågar pappan har han ingen lust att åta sig jobbet. Sonen, Ghanabary, skäms så mycket å sin pappas vägnar att han inte vågar gå till skolan utan skolkar istället.

När pappan får reda på detta söker han upp sonen, som ändå tagit sig till skolan, för att ge honom stryk. Läraren går emellan och i samtalet mellan läraren och pappan lovar denne ändå att försöka laga krukans.

Barnen är ivriga att samla ihop det som behövs; aska, kalk och ägg, men föräldrarna tycker inte det är deras sak att bidra till att krukans lagas. Framför allt är det ägg som man inte vill bidra med. Motivationen ökas dock markant när läraren deklarerar att alla som har med sig ett ägg till skolan får femma i betyg.

Jublet vill aldrig ta slut när krukans så är lagad. Men lyckan blir kortvarig, även krukans botten är trasig och vattnet sipprar fortfarande ut. Stor besvikelse. Eleverna är tvungna att gå ner till bäcken för att dricka, och vid ett av dessa tillfällen trillar en av eleverna ner i vattnet och ådrar sig en svår förkylning.

Barnets mor kommer till skolan

och inser då att hennes barn aldrig skulle trillat i bäcken om krukans varit hel. Hon beslutar sig för att ta saken i egna händer. Hon skall samla in de pengar som behövs och sedan skicka sin äldste son till staden många mil bort för att köpa en ny kruka.

Kvinnan, som heter Khavar, utmanar inte bara traditionen att sköta sig själv, utan också den patriarkaliska hierarkin i byn. En del ger henne sitt stöd, men många motarbetar henne öppet. Handlaren vägrar att köpa de varor hon samlat in, andra baktalar både henne och läraren för att försöka stoppa insamlingen.

Kahvar lyckas dock samla ihop tillräckligt med pengar för att skicka iväg sin äldste son att köpa en ny kruka, men smutskastandet och baktalandet har blivit för mycket för läraren som beslutar sig för att lämna byn.

När byborna inser att deras barns informator håller på att försvinna tar de bladet från munnen och talar öppet om det som tidigare bara viskats bakom ryggen. En del ställer sig på lärarens sida medan andra ifrågasätter hans handlande. När så den verbala krukröken lagt sig har

man inte bara lyckats få läraren att stanna, rett ut de missförstånd som uppstått utan även bevittnat när Kahvars son kommer in i staden med en stor kruka fastsurrad på ryggen på sin åsna.

Politisk allegori

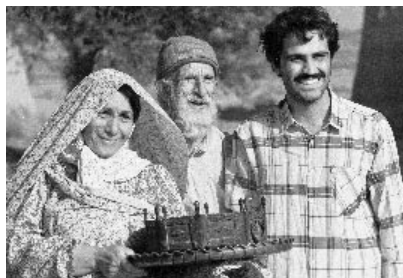
Filmen är gjord 1992, men på grund av sin kritiska hållning till det iranska samhället har man varit tvungen att förlägga den till 1967, långt före 1979 då Ayatollah Khomeini och de fundamentalistiska muslimerna tog makten.

1967 var det fem år sedan Shahen inlett sin "vita revolution", ett reformarbete som gick ut på att genomföra en jordreform och en kampanj för att öka läs- och skrivkunskheten hos befolkningen. Vid denna tid var analfabetismen över 50%.

Iran är drygt tre och en halv gånger större än Sverige. Centrala Iran består till stor del av stenöknar och saltträsk utbredda på en högplåtå cirka 1000-1500 meter över havet. På alla sidor omges plåtån av bergskedjor.

Filmen kan ses som en allegori i propagandistiskt syfte över det nya och gamla Iran, där männen representerar det gamla; Shahens kapitalism, misstänksamhet och profit-hunger. Kvinnorna representerar det nya; modet att kämpa mot överheten, reallänkandet och solidariteten. Barnen står för dem som ännu inte valt sida. De har kvinnornas solidaritetstänke, men förgiftas hela tiden av människens misstänksamhet och avundsamhet som sår frön till oro och konflikter i gruppen. Läraren är den ende som har en utbildning. Han är också den av männen vars värderingar mest överensstämmer med kvinnornas. Genom kunskap kan vi lära oss att förkasta ett gammalt system för ett nytt...

När krukans bryter sig i början av filmen uppfattas detta som något av en katastrof. Lärarens första reaktion är att hitta en syndabock. En pojke med slangbella pekas ut, och trots att denne är oskyldig förstör läraren hans slangbella och förbjuder honom att ta med sig någon ny. Varför gör läraren så? Är behovet av att vara handlingskraftig större än viljan att faktiskt lösa problemet?

Krukans väl och ve engagerar gammal som ung. Till höger läraren.

Skillnad Iran - Sverige

När Ghanabarys far vägrar att laga krukans bryter han ett löfte som Ghanabary gett till sina kamrater. Detta får till följd att Ghanabary skolkar. Bevekelsegrunden för skolket ligger alltså utanför Ghanabary själv. Är detta ett specialfall, eller är det vanligt att barn täcker upp för sina föräldrar? I den svenska skolan frågar man efter orsak för skolk men nöjer sig egentligen med vilken förklaring som helst. I filmen är det sociala nätverket så finmaskigt att de riktiga orsakerna kommer fram. Har det att göra med skolans storlek och placering eller har det med en annan social kontakt att göra?

Det talas mycket om föräldra- och elevmedverkan i den nya svenska läroplanen, och att de teoretiska ämnena skall bli mer praktiska och vice versa. I filmen ser vi både goda och dåliga exempel på hur detta fungerar i Iran. Liksom i Sverige är det mammornas engagemang som syns, därmed inte sagt att de är de enda som engagerar sig i sina barn. Typexemplet är att när Ghanabarys far kommer till skolan är det för att ge sonen stryk, men när Muhammed Alis mor, Khavar, kommer till skolan är det för att diskutera skolans roll och ansvar. Vi ser alltså en föräldradramedverkan utan ett enda föräldramöte. Skulle det vara möjligt i Sverige?

Skolans roll

I filmen tyckte männen i byn att skolan skall syssla med utbildning och inte tränga sig in i verkligheten. "Jag har jobb att göra. Jag kan inte gå till skolan och laga krukans gratis", säger Ghanabarys far. Hur är synen på skolans roll i Sverige? Ett av skolans mål är att närma sig verkligheten så mycket som möjligt. Kommer den att klara det?

Teori och praktik

Den trasiga krukans blev hela skolans problem. Läraren lät eleverna rita på äggen, som sedan användes till att laga krukans. Verkligheten integrerades i skolans verksamhet. Effekten av grupparbete som arbetsätt utvärderas direkt på ett konkret sätt. Alla eleverna var delaktiga, och alla som hade möjlighet, använde ett skolämne på vägen till problemets lösning, lagandet av krukans. Oavsett om lärarens val av pedagogik och metodik var aktivt eller inte, så är det den typen av arbetsätt vi eftersträvar i skolan idag. Även här är det rimligt att fråga sig om en sådan metodik och pedagogik kräver ett utvecklingsland av Irans snitt där alla verkligen känner att deras insats är viktig eller om det skulle gå att genomföra även i Sverige?

Vad är lärande?

I Sverige går vi från kvantitativ kunskap (När upptäcktes Amerika?) till kvalitativ kunskap (Om du stod i masten på Santa Maria och fick se en ö med palmer i din kikare, hur skulle du resonera då?). Vilken kvantitativ respektive kvalitativ kunskap förvärvade eleverna i *Krukans*? Hur kan man göra den svenska skolans undervisning mer kvalitativ?

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Originaltitel: Khomreh

Iran 1992

Manus & regi: Ebrahim Forouzesh efter en bok av Hausang Moradi Kermani

Foto: Iraj Safavi

Klippning: Changiz Sayad

Musik: Mohammad Reza Aligholi

I ROLLERNA:

Läraren - Behzad Khodaveisi

Khavar - Fatemeh Azrah

Samt - Alireza Haji-Ghasemi, Ramazan

Molla-Abbasi, Hossein Balai mfl

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 90 min

Format: Vidfilm

Ljudsystem: Mono

Censur: Barntillåten

Översättning: Finns ej uppgift

Svensk premiär: 1.9.1995

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27 126, 102 52 Stockholm

Tel 08-665 11 00, fax 08-661 18 20